

Dignus .i. nr̄s rō natural .i. scripture sacre
Deus est. animus ut nobis carmina dicūt.
deus .i. a te .i. pncipalit̄ sup̄ oīā hō: anō? amandus
Hic tibi p̄cipue fit pura mente colendus

Naturalis ratio: legalis institutio. z cōis conceptio
animorum: hoc habet, dilcernit/et precipit. q̄ vnus creda
tur deus omnipotens. diligatur cordialiter. et magne ve
nerationis officijs adoretur **Q**ui quidē est tanq̄ clauus
fixus et stabilis. circa quem omnia reuoluuntur. origina
le seminarum omnium entium. omniū rerum primordia
le principium. qui iuxta salamonis eloquium omnia dispo
nit. in numero/pondere/et mensura/comprehendens om
nia et a nullo alio comprehensus. **E**t ut verbis augustini
vti liceat. deus est intra celum nō inclusus/extra celum nō
exclusus: supra celū non elatus/subtus celū non depressus

Quia igitur ex eius gratuita liberalitate procedit q̄ su
mus/q̄ viuimus/q̄ mouemur. sine cuius manutenētia to
ta natura rediret in nichilū: sicut ex nichilo est creata. **H**ic
igitur deus est tota cordis intentione pensandus honora
ndus sacrificio: et toto oris iubilo collaudandus. **H**ic tibi
p̄cipue fit pura mente colendus **V**nde nouus catho.

Lingua paterna sonat quā dei sapientia donat

Nec audi fili mentis q̄ reponē cubili

Pronus dei cultū pnū tu dilige multū

Qua sine cultura nō est mens crimine pura.

De vigilia

.i. magis semp vigila

.i. dormitiōi qd̄ plus est q̄ datus

Plus vigila semp. ne somno deditus esto

.i. longa dormitio qz ocia dant vicia bat

Nam diuturna quies. vicij̄s alimenta ministrat

Si negligentie torpor delidiose mentis hospiciū in-
 uaserit: tunc pscripta diligentia: z virtutū exercitu relega-
 to: omnis viciozū turba succedit. **I**n somnis multis: et pi-
 gricie ingluuies: et castrimergia: et ones viciozū comites
 subsequuntur. **C**aveat igitur imprudens adolescentia/ immo-
 deratis sompnis incubere. ne virtutū moderatrix tempe-
 rantia: patiat exilium. **S**i enim humane vite multū tem-
 poris spacium pberetur: nec cōfectū senio/ nec castatum
 egritudine: rebus tamen virtuosis sublimibus/ ac studio-
 sis exercicijs foret impendendum. ne desidiosa pigricies
 sompnis enutrita diurnis: et nocturnis voluptatib⁹ scili-
 cet augmentata: abortiuū virtutis pareret. quippe quia bo-
 nestatis aditū separat atq; capistrat. **N**ā diuturna quies
 vicijs alimenta ministrat. **V**nde nouus catho-
 licus. **N**on teneas vane de somno surgere mane
Longa quies somni vicio fit fomes inani

Linguā compeſce

pncipalē refrenare suppleſſe
Virtutē primā puto cōpeſcere linguā
 dilectus. ſ. eſt .i. vbi et qñ tacendū eſt
Proximus ille deo qui ſcit ratione tacere

Quisquis virtutis ostium nititur introire: aut si q̄s
 eximijs moribus pollere conatur: lingue ventilabzū tota
 moderatione refrenet. **S**i quis enim proprio sensualita-
 tis ductus imperio: oris ianuam oportune et importune/
 ad ōne verbū loquacitatis aperiat: mox detractionis val-
 uas: dissentionis aditus: z contumeliarū iurgia: preparat
 et disponit. **I**mitetur igitur sapiens nature sagacis indus-
 triam. que linguā in humano capite triplici clausura reclu-
 dit. labijs videlicet dentibus/ et palato. p hoc innuens sa-
 pientē paucis contentari eloquijs. supēfluere verbo non

carere vicio. nam hec vicialis pestilentia: impetū malicie
nō poterit cohibere. **P**roximus ille deo qui scit ratione
tacere **V**nde nouus catho.

Si cupias pacem linguā compeſce loquacem
Et ratione ſile conſiliū ſi cupis adire

// **Notam contradictionis caueto**

contemne iā hoc iā illud volēdo ipi

Sperne repugnando tibi tu contrarius eſſe.

i. cū nullo p̄cordabit discordat

Cōueniet nulli qui ſecū diſſidet ipſe

// **C**ū dictante rōnis iudicio / ſententiā veritatis acce-
peris: ſiue fuerit virtutis laudatoria: ſiue criminis inuecti-
ua: ſi banc ad aurem publice multitudinis te contigerit. p̄
mulgaſſe: ſtabili fundamēto veritatis infixus: ab hoc tra-
mite nulla cōtrarietatis opinione diſcedas. **N**e varietatē
macula deturpatus: puerilitatis tibi crimē ingeras. dum
affirmando et negando cōtraria ponis in eſſe **S**perne re-
pugnando tibi tu cōtrarius eſſe **V**nde nouus catho

Nulli ſe iungit ſua quē diſcordia pungit

Qui ſua diuulgat mea vel tua quō celat

// **Aliorū mores et vitā ne carperis**

actus et opaciones

p̄auos.

Si vitā inſpicias hominū ſi deniq; mores

arguis peccātes null⁹ hō ſine peccō

Cū culpas alior. nemo ſine crimine viuūt

// **H**umane fragilitatis iudicium: has ignorantie tene-
bras exp̄itur: vt prop̄ij reatus ignarus: ad alienarum cul-
parum iudicia: ſe frequenter transferat. eo magis confuſio-
nis aſſecutus iudicium quo mordaci ſordidatus vicijs lin-
gua: aliorum crimina reprebendit. **S**icut nempe ille aro-
matibus indiget: qui rebolentiam miniſtrare ſaragit. ſic il

lum vicijis cauere conuenit: qui alios facere nititur virtuo-
fos. attento ecia q̄ humane fragilitatis labilitate pensata:
ille tirannizat in moribus: qui in mortalibus filijs adam
cacumina p̄fectionis morū inquit. cū scriptum sit. Qui
seruiunt deo non sunt stabiles. et q̄ in angelis suis repe-
rit prauitatem. Quis igitur nisi mentis inops: maiora an-
gelis/in hominibus stabilinuit. Cum culpes alios nemo si-
ne crimine uiuit. Vnde nouus catho
Tu qui cuncta notes qui lustras regna boetes
Non repire potes quos sine labe notes

Relinquenda sunt nociua licet cara sint

q̄ poterūt nocere dignitates l' officia
Que nocitura tenes. quāuis sint cara. relinq̄
hōstū vel bonū vtile c̄ris hōib⁹ vel bonis corpalibus

Utilitas opibus preponi tempore debet
Quotiens honores diuitie/vel cuiuslibz rei possessio
peculium/virtutibus inuidet vel scandalum. penitus est si-
ne doloris amaritudine deserendū. quia nimirū digniora
vilibus/ac maiora minoribus conuenit anteferri. nec ē du-
bium sapienti: q̄ quicq̄ possessori detrimentū ingerit: p̄-
brose conquiritur/vtiliter deseritur/et possidetur iniue.
Que nocitura tenes q̄uis sint cara relinq̄ Vñ nou⁹ catho
Omne qd̄ est carū fore si tu credis amarū
Proijce nec retine ne sit tibi causa ruine

Gaudete cū gaudētib⁹ & flete cū flētib⁹

matur⁹ et grauis ridiculosus iocosus vt negociū req̄rit
Constans et leuis vt res expostulat esto
.i. vbi r̄ q̄n oportet suos reprehensione
Temporibus mores sapiens sine crimine mutat.
**Si sapientie fores nitaris ingredi: hāc prudentie re-
gulam in humano conuictu nō postponas. vt videlicet te**

sic rebus accōmodes: q̄ sine leuitatis notamine eundem/
ac varium/te diuersa cōsideracione p̄sentes. **I**nter dū
siquidem secundū factorum exigentiā expedit virilis ani-
mi constantiam exhibere **I**nter dū vero beniuola rran-
quillitate potiri // **S**icut enim articuli manuū aliquando
producentur in longum. inter dū vero rotantur in orbē:
seu replicantur in palmam: ydemptitate manuū non mu-
tata **S**ic itaq; sapiens cum p̄udentibus philofobpūm re-
dolet. cum iocantibus laxatur in risum. cum seriosis con-
sultat. cū peregrinis loquitur aut salutat **T**emporibus mo-
res sapiens sine crimine mutat **V**nde nouus catho.

Leuis semperit sapiens si res sua querit

Et mores vertet sic sine crimine certet.

Uxori querulanti nō facile credas.

fine cā tue .i. mācipiis tuis cōquerenti
Nil temere uxori de seruis crede querenti
p̄ quia maritus suus illū seruū

Sepe etenim mulier. quē coniunx diligit. odit

Densata muliebris mutabilitatis natura q̄ nunc in
istū/nūc in illū/os suū stomachōdo relaxet/ **N**ō debet vir
prudens uxoris sue machinātis verbis/fidem adhibere.

Cū enī vt autor ē maro/ **V**ariū et mutabile semp sit femi-
na: facile sit vt effrenate lingue sue. pcacitas: iurgioꝝ vene-
na euomat. dū false materiā contra quēpiā concipiat **Q**uō-
si non attente caueris: sed tue honestatis/ tuozq; mācipio-
rū emule/morē gesseris: jā iā tibi/ nedū mancipio tuo: mu-
liebri ritu vocib⁹ blandis struet piculū. dū maxime sola co-
gitat/paleas manu colligit/terrāq; pede fodit **S**epe etenim
mulier quē cōiunx diligit odit **V**nde nouus catho

Nil temere credis uxoris sepe querelis.

Namq; deus nouit/ vt quos tu diligis odit

De correctione fraterna

^{p qñ corripis peccantē} ^{peccās .i. corripī}
Cumq̄ moneas aliquē nec se velit ipse moneri
^{ille peccans} ^{ab incepta correptione}

Si tibi sit carus noli desistere ceptis

¶ Quotiens aliquis in amicitia cōiunctissim⁹: laxatis intēperantie frenis vectus equo lasciuie: parua vicioꝝ seu pagrū lubricæ voluptatis excurrit: Tūc vacandū sumope est. vt crebris exhortacionib⁹ facundo sermone mellitis: amici lingua necessariā adhibeat medicina. Si forsan ille/ vt assolet/ corrigentis manū dolent sustineat: malens suis incubere fetozib⁹/ q̄ curacionis remediū experiri: n̄ illico debet exhortantis lingua silere. sed p̄gestis rōnib⁹ morbi mollire duriciem. et donec tandē finē optatum p̄cipiens: non resiliat ab inceptis. **Si tibi sit carus noli desistere ceptis.** **Vnde nouus carbo**

Cū moneas carū q̄uis tibi fiat amarū

Non tamen absistes quin vba monendo ministres

De multiloqua cōtencione

^{loquaces} ^{litigare cōtumeliosis}
Contra verbolos noli contendere verbis
^{a natura omnib⁹} ^{qz stultoꝝ numer⁹ ē infinitus}

Sermo datur cunctis animi sapientia paucis

¶ Inter hūane vite cōtagia nichil securius: nulla ma⁹ or moderatio rōnis: q̄ smones cohibere supfluos. et cōtra loquaces q̄ inaniē garrunt/ temperantie moderantiā obfuare. **In hoc em̄ nos experientia naturalis edocet. Nā** sicut ignis materialis cōbustibiliū appositione succendit̄ et eoz successina depositione deficit et decrescit: sic lingue virus cōtumeliaz blasphemiaz: et iurgioꝝ dilatati iurijis

nōnunq̄ in fornacem irrefrigerabilis succensionis ascen-
dit. et dum verbum verbo quasi clauus clauo retundi cre-
ditur: augetur morbi perniciēs. quia iuxta dictum poeti-
cum latet anguis in herbis **Contra verbosoz noli conten-
dere verbis** **Vnde nouus catho**
Verbosaz lites fili carissime vites
Multi sermonē retinent sed non racionem.

Tibi proximus esto

amicos & filios

pro carior tibi

Dilige sic alios vt sis tibi carus amicus

liberalis in dādo nō rēbaldis

ne tu paciariis defectū

Sic bonus esto bonus. ne te mala damna sequātur

**Politice vite peritiā hoc speciale mandatū obseruā-
cia regulari cōmendat: ne quispiā inter homines p̄poste-
rato ordine caritatis: aliena cōmoda p̄prijis necessitatibus
anteponat** **Sic enim salomone docente instrui mur: vt vi-
delicet p̄prijoz fontū laticez hauriam⁹ primitus. et post
modū ipos in primos dirinemus** **Sic sibi nequam et in-
sapiens: omnibus videtur inutilis** **Enimvero p̄ficiētes
multis et in p̄prijis necessitatibus negligentes: similes fac-
ti sunt insipientib⁹ /z sue stodilitatis merito bestiis p̄parāt**

Sic bonis esto bon⁹ ne te mala damna sequāt **Vñ no. ca.**

Prospice sic alijs vt sis tibi carus et ipsis

Sic bonis esto caris ne tu mala damna sequaris

Ne sis fame cupidus

vanos in diffamiā surgētes

.i. p̄mus fictoz vel inuentoz

Rumores fuge ne incipias nouus auctor haberi

iō iuuenalis ait digito p̄pescelabellum

Nam nulli tacuisse nocet sepe nocet esse locatum

**Si fame preconium dignis relatibus adipisci con-
tendas: inanes rumusculos bistrionū et narratoziāz imo**

derate scurrilitatis ineptias: totis virib⁹ declinato **P**ost
q̄ enim mentis humane thalamo hec voluptas infederit:
nequissimi hospitis contagiata veneno: letatur murmure
detractione pascitur/luxurie gratulatur. et puocato vicio
rū exercitu: virtutū collegium intercludit **N**am iuxta
postolū: prava colloquia. mores corrūpūt egregios. que
si longa obseruatione conualuerint: facili d̄ imitatione nō
poterunt cobiberi **R**umores fuge ne incipias nouus ac
torz haberi **N**ō nouus catbo

Effuge rumores simul et nouitatis honores
Nam nulli tacuisse nocet loqui quoqz nocet

In promissis nō cōfidas

pecuniā vel aliud

tuo creditori.

Rem tibi pmissam certam promittere noli

.i. pmissa raro seruantur habūdant vobis. sine opibus

Rara fides ideo qz multi multa loquūtur

Cōstantie turrem pponens ascendere: et veritatis
iudicio redimiri. attēdat humane mutabilitatis fallacias
q̄ frequentius incidunt in falsitatis laborintum **C**ū enim
scōm sapientem vanitati cuncta subiaccant: **E**t iuxta p̄
phetam vani filij hominū et mendaces: qui in coz pollici
tatione confidunt. et pmissa dubia p constantibus affir
mātes more illoz qui anguillam lubricani cauda stringūt
non sine nota infamie a pollicitis ac pmissis pariter exclu
dūtur **R**ara fides iō est qz multi multa loquūt **N**ō no. ca.

Rem tibi pmissam nulli pmissis ipsam

Perdit nāqz fidem sit multa locutio pridem

Te ipm nosce

.i. laudibus extollit

.i. iudicabis teipm fibigius fis

Cū te quis laudat. iudex tuus esse memento

qui forte adulatores sunt

Plus alijs de te. quā tu tibi. credere noli

¶ Tu quisquis in huius vite fluuio: ymmo i mari magno ac spacioſo nauigas: hoc in erario memorie ſedula conſideratione reponas: ne alienis laudibus intumeſcens plerumque extere aſſertioni quam proprio iudicio cõdeſcendas. In hoc enim proprie fallit humane deliberationis iudiciũ: quod more oculi corporalis aliena perſpicies: nõ ſeipſum permittit intueri. ſed dum palponũ mendatia: adulatorũ phaleras/et cetera ſeductionis miniſteria: aures laudis bibule minus prudenter attendunt: tunc demulcetur peccator in deſiderijs anime ſue. et iniquus benedicitur. aut ambulans quidem in magnis et mirabilibus ſuper ſe: non teſtimoniũ cõſcientie veracis inſequitur. ſed acquieſcit fraudulentiæ falſitatis. **S**ane poſtquam adulatrix loquacitas. miniſtrante fortuna adulationis optata ſtipendia ſibi adepta concepit. fauos laudis dulciſimos conũtet in detractiõnis aculeos in monito. **C**ũ te quis laudat iudex tuus eſſe memento. **V**nũ noui carbo. **S**i quis te laudat nõ huius te gloria vallat. **P**lus laudatori quam tu tibi credere noli.

¶ Alios laudato

bñficiũ acceptũ hõibus ſi nõ es ingratus

Officium alterius multis narrare memento

hõibus per quos

tu ipſe taceto

Atque alios cũ tu benefeceris. ipſe ſileto

¶ Ingratitudinis ſcelus/copioſum vicioꝝ exercitiũ: ſecum hoc habet in ſua pernicioſa opatione precipuũ: quod in emungendis aliorũ officijs/manus extendit productiles. **C**uius vobis ſuſceperit: aut obliuiſcitur/aut retributionis non meminit: aut quod deterius eſt/nequiſſime atrocitatis abuſu ſaragit i datorẽ. hec eſt virtutũ tineã/putredo iuſtitię/amicitię interitus/et perſcriptio honeſtatis. **¶** Adũtat igitur qui in virtutũ gignalijs conatur ſtipendiarię militare: vt beneficentię morem gerens: ſuſcepta beneficia mul-

tiplicet. multisq; modis instanter retribuatur. si venerande
laudis preconio velit decorari **S**i vero quispiam alijs do
na gratuite liberalitatis impenderit: virtuoso silentio pre
rire pretendat. ne officium propria laude sordescens fructu ca
reat preintento **O**fficium alterius multis narrare memē
to **V**nde nouus catho

Alterius factum sit verbis amplius actum

Sed referas nulli/cū tu benefeceris vlli

Iuuentuti cōdescende

qñ tu cñs iudicas narras

Multorū cū facta senex et dicta recenses

.s. illa opa ad mēoriā veniāt .i. dū iuuenis esses tu

Fac tibi succurrant. iuuenis que feceris ipse

Moris est vsitati/ vt senectus canicie venerāda: ac
tis demorsionibus feratur in iuuenes. ipoz passionis: et
impetus/ stimulo durissime correctionis inuadens: prete
riens qz sub silentio quātis voluptatis illecebris: sua tras
egeriūt tempora iuuentutis. et quod in se dissimulare cur
piunt: in alijs ausu maliuolo crudeliter condemnantes

Si igitur iuueniles insolentias/ apto correctionis verbo
medicari decreueris: caritatis verbo sermones delinias:
seuere precisionis dolabrum suspendendo. nec non vite
tue prioris contagia: cum impetu iuuenili quem corripis
cōsideratione compenses **M**ultorum cum facta senex et
dicta recenses. **V**nde nouus catho

Cum multos actus meminit facunda senectus

Seria fac iuuenis que narrat sermo senilis

Furti loquia non cures

non mouet se secreto cū alio

Ne cures. si quis tacito sermone loquatur

.i. q. noscit se in culpa vt omnia dicantur

Conscius ipse sibi. de se putat omnia dici

In hoc deniat temere leuitatis ineptia: vt iuxta poe
tam nodum ponens in cirpo/accusante conscientia: et tur
ba scelerū preualente: de aliena cōscientia temere suspi
catur **P**e quo seneca sic meminit **I**n hoc errat omnis affec
tus: vt in quo ipse insanit: in eodem putat ceteros insanire

Si igitur verbi gracia quolibet hōim videris sibi mu
tuo ac secretius colloquētes: nullius suspicionis mordea
ris insultribus: quasi tibi detractiois insidias ppararēt.
sub amicitie nomine timorē non pferas inimici **C**ōsciū
ipse sibi de se putat omnia dici **V**nde nouus catho
Qui pscrutatur si quis sermone loquatur
Ille fert fecū qd non est forsitan equū

In die bonorū nō immemor sis malorū

.i. in pspitate posit⁹ .i. cōtraria .puideto
Cū fueris felix. q̄ sunt aduersa caueo

in cadē pspitate nō p̄cordant tpa fortune t̄pibus

Non eodem cursu. respondent vltima primis

Si fortune blandientis amplexus lubricos/et oscu
la fugitiua te contigerit expiri: mordaces ipius sciēntis
aculeos: debita consideratione formides. nec ab eius blā
dicijs cornua presumptuose temeritatis assumas. nā hac
arte malignitatis frequenter vtitur. q̄ hijs/ quib⁹ portiora
munificentie sue dona contulerit/ ipos fraudulenter pro
mouens/ ad ardua dignitatū oculos toruos solite malig
nitatis inflectit. et cecas eis disponens insidias: subitam
deserit in ruinam. et a sue felicitatis fastigijs calamitatis
pretendens rethiacula/ disponit in ymis **N**on eodem cur
su respondent vltima primis **V**nde nouus catho.

Si quis tantus erit felix q̄ sunt aduersa cauebit
Si fortune cadunt tunc vltra prospera vadunt

Alterius mortē non exoptes

^{p qz incerta} ^{citocadens} ^{data.}
Cū dubia et fragilis sit nobis vita tributa

^{licet senis}

^{licet iuuenis exis}

In mortem alterius. spem tu tibi ponere noli.

/ Si successiue posteritatis peculium tibi legitime
debeatur. quod viuens aliquis/licz de senum numero/ca-
nonica rōne possideat: spem cōfidentie certioris in tante
dubitacionis negocio non apponas. Nam fatalis vite ter-
minus omne genus hominū amplissimo sue sagene tendi-
culo potēter includit. nec senes deserens: nec iuuenes fre-
quentius derelinquens. Enimvero dum ampliores vite
terminos iuuetus lasciuiens tibi fraudulenter indulges:
ecce subito feralis mortis perniciēs: adhuc parens decre-
pitus viuēdi gloriā preripit tibi soli. **In mortem alterius**

spem tu tibi ponere noli Vnde nouus catho

Cū tibi segura de morte spes qz futura
Alterius mortē nolit tibi ponere sortem

/ Paruū munus gratū habeas.

^{puū} ^{donū} ^{qñ}

Exiguū munus cū dat tibi paup amicus

^{gratanter} ^{qz nō q̄ritas sed volūtas respicienda est}

Accipito placide. plene laudare memento

/ Si gratitudinis speciem oculo debite consideracio
nis aspicias: in remunerandis officijs non tam dati cumu-
lus: q̄ affectionis titulus predicatur. Quo circa si ami-
corum quispiam munusculū/leuis ponderis plenum libe-
ralitatis obsequio tibi largiatur: hoc magnifice congratu-
lationis applausu/ suscipere non postponas. Alioquin in
gratitudinis scoream dampnabili viscositate concipies.
Pluris enim censet sapiens dyogenes aque poculum: ar-
tissimo caritatis officio exhibitum: q̄ cresci diuitias corde
lento **Accipite placide plene qz laudare memento** Vnde

nouns catho.

Si quis forte velit q̄ amicus paup̄ habeat
Sumat corde bono sed laus detur addita bono.

Quō mors nō sit formidanda

mortē mors **M**ors ē ultima linea rerū dicit **D**ratius

Ne timeas illam que vite est ultima finis.

timet p̄dit

Qui mortē metuit amittit gaudia vite

Ciroz illustriū dogma plucidum: circumspecta tra-
 ditione concludit. q̄ licet vltimum terribilium mors cunc-
 tis mortalibus imitetur p̄niciem: nunq̄ tamen sapientum
 animis: cōtinue vexationis dubietatem inducit **Q**ui p̄-
 pe iuxta senecam/natura est hominis sed nō pena **E**t hac
 conditione mundum intrauimus: vt exacto modici tem-
 poris interuallo protinus exiremus. nec est formidandū
 multimode: quod nulla poterit occasione caueri **E**t iux-
 ta iuris regulam. quod omnes tangit/debet ab omnib⁹ ap-
 pbari **S**i quis vero sup hoc assidua sollicitudine meticu-
 lose vitam translegerit: subsistendo deficit/viuendo mori-
 tur **E**t quasi in desperationis nitetur vita lapsus. **Q**ui
 mortem metuit quid viuit p̄didit ip̄m **V**n̄ nouus catho.

Pico tibi vere si vis de morte timere

Perdere tunc queris quā vitā habere videris

Dñs monitis acquiesce

bñficijs exhibitis refuabit

Si tibi pro meritis nemo respondet amicus

inclamitare cōtra restringe

Inculare desū noli. sed teip̄m coherce

Hoc pprietatis crimē obicit viciozū damnosa for-
 dices: q̄ criminum illaqueata compedibus: corripient

tis manum cōgratulantī animo nō admittit **S**ed potius
ex correptione deterior: ex medicamento morbidior: non
nunq̄ curationis abicit medicinam. **D**ū igitur tyrannus
virtutis sensualitas: et pprie voluptatis abusus/ qui stipe
diarie secum trahunt omnē exercitū viciozū/ hospiciolum
mentis obsident: excitetur p̄tinus rōnis imperium/ que
iuxta p̄m semp deprecatur ad optima/ z tantis viciozū
pestibus potēter accurrat. **E**t tu huius doctrine sedulis
auditor/ ab hoc tramite non resiliās: vt correctozū moni
ta patienter sufferas. et vt ire ac blasphemie sermones: ex
impacientie cubiculo p̄deuntes/ sapienter excludas. stu
dio sapiētia ac virtutū ministerio te exerce **I**nculare deū
noli sed teip̄m coherce **V**nde nouus catho
Si maner obliquus nec pactū seruat amicus.
Non tibi culpandus deus sed semp amandus

De miseria humane cōditionis

nichil tecū ferentē ex q̄ naturans deus

Infantē nudum cū te natura creauit

miserie pondus pati.

Paupertatis onus patienter ferre memento

Si creatricis nature sagaci ingenio dona conferas:
Si ortus tui penurias anida sedulitate ppendas: nullum
viuētium munus diuiciarum aut fortitudinis cognosces
oculata experientia/ in huius vite suburbium hominibus
attulisse. **S**iquidem et leones a sue natiuitatis inicio se
muniant vnguibus: thauri cornibus/ canes a cutis denti
bus/ oues lanis/ equi pilis et pedibus. **S**ed solus homo
inermis imbecillus/ et impotens/ non loquens/ non intel
ligens/ non incedens: ad presentis vite miseras se ingerit
importune **P**recogitatis igitur tantis p̄mene natiuitatis
ineptijs: si in paupertatis exilium te contigerit oberrare/

que teste seneca odibile bonū censetur. ab hominibus/tan-
ti consideratione misterij: patientie clipeum diligēter op-
pone. non similis factus bestijs insipientibus aut agitate
arundini graui vento. **P**aupertatis onus patienter ferre
memento **V**nde nouus catho

Cum sis inops natus quisquis nudus qz creatus
Pauperie grandem vincat patientia tandem.

De expensarū moderamine

ne patiaris defectū rebus tuis moderate

Ne tibi quid desit questis utere parce
res quas habes .i. qd deerit et deficient tibi

Id qd qd est serues. semp deesse putando

Aurea virtutū cathena/humanas opationes digēs:
mediocribus gaudet/ac supflua detestatur. **N**am sicut in
archis secretioribus. acervos diuitiarū pessula cupidita-
tis includere censetur: nepharium et morbo electū. sic p-
digalitates pniciosa distractio: iuuenilibus deducta lasci-
uijs/subitam ptrahit in ruinam. quā nisi debite correptio-
nis linna discretionis cautela ppulerit: indigētie comites
paupertatis satellites/ministros indigente/ac demū furto-
rū picula/ad sue habitacionis domiciliū conuocabit. nec
mirū/qz extreme desolationis constitueret in arce. **N**e ti-
bi quid desit questis utere parce. **V**ñ nouus catho

Partius et vteris questis qñ frueris.

Et rem seruabis quā semp deesse putabis

De verborū simplicitate.

in fine dilacione

.i. sepe qd fit qñ pmissum nō tenet

Quod prestare potes. ne bis pmissis ulli

.i. ne sis mendax et duplex

virtuosus et verax.

Ne sis verborus. dū vis urbanus haberi

Virtualis constantie firmitas/muro vallata fortitu
dinis: multifarie multisq; modis vicium duplicitatis ab
horret. vt tanq̄ nepharium reputet: aliquid dicere/et cō
trarium meditari. ne contrarietatis alligatus vinculo: et
viciositatis rethiaculo catbenatus: dum pprie volūtatis
arbitriū temeraria deliberacione psequit: aliq̄ spōdēs.
et eadē volubili mutabilitate denegās: infamie pccatis me
ret demerita. q̄ redolētis fame stipedia debuerat. pmereri
Ne sis v̄bosus dū vis vrbanus haberi **N**ō nouus catho/
Bis nō sponderis qd̄ tu prestare valebis
Nō similis vento sed vir bonus esse memento/

Fido sis fidus. hōi q; ficto. cautus esto.

fingit i. ore. famicū aiō verus

Qui similat verbis nec corde est fidus amicus
etiā finge te amicū ore **D**olus deludit dolo. et clauus retondit clauo

Tu quoq; fac simile. sic ars deluditur arte

Ista metra sunt omīssa/ aut ex scriptoris incuria/ aut
ex actoris certa industria. maxime cū mandatis dei vidē
tur cōrradicere/ et fictionis duplicitatē psuadere. **N**oz
sentencia nō tam apud sapientes est honesta q̄ apud ple
rosq; videtur. pbabiliter dicta. pbabile at̄ putatur vt cla
uus clauo retondat̄/ et fraus fraude resistat̄. qd̄ astruit q̄
dicit. **N**eq; enim lex equior vlla est: q̄ necis artificē arte
perire sua **E**rgo vt piuras merito piuria fallant **E**xem
plo doleat femina lesa suo **V**nde nouus catho
Laudat adulator sed nō est verus amator
Tu quoq; cōmendas et ei cōdigna refundas

De adulatione

nimiū dulces

laubare

Noli hōies blandos nimiū sermone pbare

bulciter

auicularius

Fitula dulce canit. volucrem dū decipit auceps

Iudiciū equilibratē discretionis statera pensatum:
hoc imperat et indicit: vt nullus convictus humani parti
ceps: adulationis fauos multiplici cōmendatione diffun
dat. ne assentacōnis suspectus iniuriā in melle acutam: vt
deatur opinione maliuola conculcare. ymmo extrema vi
ciositatis abhorrens: et incedens via regia: nec adulatio
nis melle: nec detractionis aceto: linguam polluat collo
quentem. **A**lioquin errans in inuio non in via: aut inuidē
cie pximus/aut palponi non contrarius/videtur amoris
scematibus oberrare. **N**oli homines blando nimium ser
mone probare. **V**nde nouus carbo.

Non bene credunt nimium qui blanda loquuntur
Decipiunt aues p cantus sepe suauēs
Vnde etiam **E**zopus preclare concordat dicens
Non satis est tutū mellitis credere verbis
Ex hoc melle solet pestis amara sequi.

De filiorū instructione

qñ habes liberos et nō diuicias lucratus natos
Cū tibi sint nati nec opes. tunc artibus illos
doce illis artibus i. lucrari victū et amictū
Instrue. q̄ possint inopē defendere vitam

Prothoplauti priuaricatio/hāc humano generi
miserie deseruit portione: vt successiua posteritas ignozā
cie tenebris: ac concupiscentie illecebris ligaretur. **Q**uo
circa debite instructionis regulis indigemus: vt illumina
to corde contemplatiue vite theoricam capiamus. **E**a vi
delicet iuxta apostolum que a deo donata sunt nobis: et
actiue vite expientiam non horrentes: in mūdane pcura
tionis necessarijs/pro nobis et pximis conuenientis in
dustrie diligentiam apponamus. **E**t hanc instructionis
normā: filijs et posteris conemur relinquere. ne forte ino
pia et pauprate grauati: in sui generis in pperiu defluant

importune nec pcurrat infamē semitam Instrue quo pnt
inopem defendere vitam Unde nouus catho
Instrue pupillos paup si diligis illos
De pauprati valeant succūbere nati

De rerum estimatione

utere fictilitatē auro p̄ciosum utere auro ut fictili reputato illus
Quod vile est carum quod carum vile putato
in appetendo plura in tenendo nimis bona

Sic tu nec cupidus. nec auarus nosceris ulli.

Rei familiaris gubernaculis discreto moderamine
presidens: alteritates temporum acuta circūsp̄ctione p̄
pendit. ut nec habūdantie tempora sup̄flue p̄d̄galitatis
iacturam afferant. nec raritatis articulo desperatione cō
cepta: excessiuam construunt paupertatem. sed legitime
moderationis seruata temporis: incedendo via regia. vir
tuose mediocritatis medium sapiens obseruabit. nec cupi
ditatis notatus infamia: non exosus hominibus: nō vir
tuti contrari⁹. ymmo nulli **Sic tibi nec cupidus nec ana
rus nosceris ulli Unde nouus catho**
Carū vile putes rursus contraria mutes.
Sic nec auarus etiam cupidus nec noto videris

Ille caueto q̄ alijs cauēda docuisti

corrigere arguere .i. tu ip̄enō facies ea.

Que culpāre soles. ea ne tu feceris ip̄e
viciosum correctori pp̄ia.

Turpe est doctori cū culpa redarguit ip̄m.

Nihil in humanis actibus verecūdia dignius: nie
bil magis a virtutis limitibus alienū: q̄ damnade osten
tationis ob. pb̄rio: ad discipline precepta linguam laxare
magniloquam: et manu missa ad aratrum retrosum aspi
cere. et nephandum moribus redolere tyrannum. **Quid**

mōstrosius monstroꝝ: que derisibilior irrisio: que maior
eneruacio rōnis: q̄ ducē fortitudinem predicare militib⁹
et gressū retrogrado primus hostibus terga vertat: lepo-
rine timiditatis melancolia occupatus. **H**ut q̄ in erudi-
cionis arte sciolus vicioꝝ scozeam p̄hibere discipulis: et
deliratōne continua p̄cūbere in idipm? **T**urpe est docto-
ri q̄ culpa redarguat ipm̄ **V**nde nouus catho.

Si culpāre velis non culpabilis q̄z videris
Namq̄z michi sordet sua quē doctrina remordet

Possibiles sunt petitiones tue

in veritate ab amico .i. apparet esse iustū

Quod iustū est petito vel quod videatur honestū

iniustū nemo enim amico grā dz iniusta facere.

Nam stultū est petere. q̄d possit iure negari.

Si amicitie regulas/ quas morales phi eleganti stu-
dio condiderūt/ diligenter aduertas: nunq̄ turpitudinis
macula: aut viciosi cōsensus affectio/ aut quidpiam aliud/
quod ab orbita virtutū aberret/ amicitie legibus admitti-
tur **Q**uipe sicut celum terrenis: eterna caducis: spūa
lia corpōribus nostris: sic virtutes vicijs preferūtur. **N**ō
igitur indignacionis stomachantis prouocetur errorib⁹:
si quisquis de clero vel populo virtutis aduersarius: ab a-
mico repudium consequatur **S**ed recte discretionis exa-
mine amicitia: iniquitatis non ligari legibus/ diligēter at-
tēdat. ne ob hoc debere vtutis p̄uilegijs derogari. **N**ā
stultū est petere quod possit iure negari **V**ñ nouus catho
Exige rem iustam si nō cupis inde repulsam.
Non est donandū quitq̄o stat iure negandū

In dubijs nō cito diffinias

quē tu nō noscis p̄ferre grā quos noscis.

Ignotū tibi tu noli preponere notis.

.i. q̄ notiff .i. expiētia ēta .i. cognoscūtur noticia casuali

Cognita iudicio constant incognita casu.

Humani conuictus mores ambiguos diligenter at-
tendens/per facile experitur: q̄ pensata humane mutabi-
litate natura: iuxta sapientem non est credendū omni spi-
ritui. non virtues se esse vicia mentiuntur **E**quidem falla-
ci commertio hedi p̄ agnis: amara p̄ dulcibus/et turpia
pro honestis/frequentius p̄pinātur **Q**uamobrem vt fal-
lacie latibulum/incaute dubietatis paralogismo euitetur
facilius: et cauti⁹ declinetur experientia duce/que cense-
tur optima rerum interpres/nunq̄ certiora postponatur
dubijs. ne deteriora cōtingant releuato euentus p̄spicio-
ris applausu. **C**ognita iudicio constant incognita casu.

Vnde nouus catho

Cognita priuatis nunq̄ vos añferatis

Quam priuata sedent extranea casibus herent

De nostre mortalitatis incertitudine

q̄ subito mutat de gaudio in tristitiā de bono in malū

Cū dubia incertis verletur vita periculis

p̄ merito m̄gno si bñ vixer? vitā vnius diei qm̄ ad laborē nascimur

Pro lucro tibi pone diem. quicūq; laboras

Generalis huāne necessitatis calamitas a p̄thopla-
storū criminibus diriuata. nos in funiculum duplicis ne-
cessitatis includit. nā rōnis iudiciū ignorantie tenebris ni-
tatur offuscare. ⁊ multiplicis egestatis miserijs valitudine
corporis includit **C**ui morbo duplici duobus remedijs
conuenienter occurrimus. videlicet exercitato animo per
studiorū sollicitudine: ignorantie cecitatem depellimus. ⁊
p̄ discrete circūsp̄ctionis cautelā/corporalis vite necessa-
ria p̄quiramus. ne si primū defuerit bestijs similes: non li-
ceat p̄spicue lucis archana consp̄cere **S**i vero secundum
non affuerit: impatientie baculo vehemēter attriti: in cō-

fufionis ac doloris amaritudine/eratis noſtre tēpora tran-
ſigētes: dies luceamus et horas **¶** Pro lucro tibi pone diē
quicunq; laboras **¶** Vnde ouidius.

Omina ſunt hominū tenui pendentia filo
Et ſubito caſu que valere ruunt
Iudit in humanis diuina potencia rebus
Et certam pñs vix habet hora diem.

Non ſis victorie cupidus.

ſociū in aliquo bono a deo dato vel labore acq̄ſito cā amicitie

Vincere cū poſſis interdū cede ſodali
etherētius obſequiū amicos veritas odiū parit

Obſequio quoniā dulces retinentur amici

Amicicie ppriū eſt ſubiecta plurima volūtatīs ydēp-
titate p̄iungere. nullius cōtrarietatis repugnantia colluc-
tante **S**i igit̄ indiuidualis amicitie participiū quidquam
attigeris: nullo dominationis ambitu: nullo iurgiōrū ſtre-
pitu/eius animū puocare contendas. **Q**uotiens enim re-
legato parilitatis federe: ſuperioritatis iura popoſceris:
p̄tinuſi fedus corrūpitur/tepeſcit amicitia/et iam diſſen-
ſionis materia p̄paratur. ymmo potius vt p̄petuis alliga-
ta catenis amicitia p̄maneat incorrupta: nutriatur obſe-
quijs humilitate paſcatur/veſtiatur patientia/nec amico
ſe preferat. ymo magis ſubici ſtudeat atz vinci **O**bſequio
quoniā dulces retinent̄ amici **¶** Vnde nouus cacho
Cede ſepe pari q̄uis poſſis ſupare
Hoc ideo dico quia ſic eris aptus amico

Danti tibi: hylariter redonato.

nō erit dubiū qm̄ tibi dari ab aliquo dare

Ne dubites cū magna petas impendere parua

.i. dādo et retribuēdo

donū gratuitū

Uis etenim rebus coniungit gracia caros.

Auaricie cecitas/et dānande ambicionis cupiditas volubilem humane cōditionis discrasiam: in abusum tante temeritatis impellunt: vt ab amicis exigere plurima et pauca impendere videantur. quod quidem ab amicicie legibus extraneū: pegrinum a moribus/et a rōnis tramite creditur alienum. **P**erpendat ergo sapiens cum pxi mo se equali discretionis libra pensari. et si pprijs inbiās commodis: alienas copias vebementer affectat: alienis non deneget modice vtilitatis commoda impitri. ne molestō notetur puerbio alienas videlicet metiri segetes: et cōiūcinis propria transitum phibere per arua. **N**e dubites cū magna petis impendere parua **V**n̄ nouus catho **D**ebes parua dare cupias si magna rogare. **A**udio sic dici dando retinentur amici

Cauete litem cū amicis.

cū illo hr̄e aut facere

.i. cū quo habes amicitia

Litem inferre caue cū quo tibi gracia iuncta

inter amicos

pascit causat

Ira odiū generat. cōcordia nutrit amorem

Obsessa molestis hostibus ciuitas: nūq̄ facilius corruit in ruina: q̄ si valuarum apertio nulla custodiū oportunitate defensa: insidiantibz patefiat. **S**ic aīc virilis discretio: aereis ppulsata potestatibus/et varijs temptacionū machinamentis: nūq̄ celerius seducitur/aut familiaris captiuatur: q̄ si iracundie temeritas/laxatis immoderantie frenis ebuliens: ad iurgiorum seminaria/oppobrioz discordias/se precipitanter inclinet. **I**ra quidem virtutis nouerca/amicitie siccaria: et aduersaria honestatis extinguit temperantiam/ciuitatem interimit. et nodū ami

cicie soluens: conuiciatione attrahit et horrore Ira odium
generat concordia nutrit amorem Unde nouus catho
Semp deuites cum caro ponere lites.
Ris odium gignit caros concordia stringit.

De humana pietate circa
faulorum defectus obseruanda

tuorum delictum displicentia cogit
Seruorum ob culpam. cum te dolor urget in iram
tu .i. tepe te seruis et macipijs

Ipe moderare tibi. tuis ut parcere possis.

Si temperantie frena retinens: castigationis nodo
cobibeas impetum voluntatis: seruorum tuorum delinquere
cias facili moderamine pertransibis. Nam iuxta civilis
legis edictum: in omnibus bene agere/et in nullo deuiare
diuini est potius quam humanum. misericordie igitur memoz
eris super aliene culpe dispendio. cum in temetipso crimen
prope fragilitatis agnoscis. Ipe tibi moderare tuis ut par
cere possis Unde nouus catho

Si tibi seruorum fert iram culpa tuorum
Parce sub mesto tibi tu moderabilis esto

Quos vincere posses sustineas patienter

pro tua vim et potestatem quibus aliquem .i. pro patientia
Que superare potes interdum vince ferendo
gressu. pacia vitam tunc. lingua refrenat mentem gubernat

Maxima etenim morum semper patientia virtus

Si iniurie contumacis repugnantias/oppositionis
gladium turbulenter obijcias: rumpetur ciuilitatis vnio. et
flamma stomachantis iracundie succendetur // Refrenan
dus igitur est in his motibus prope voluntatis impetus.

et clipeo poteris constantie cōtegeudus **S**i enim precis
iniurie flāma succrescens: amicoꝝ quempiā stimulo teme
re cōtradictionis inuaserit: tantam contumeliarū siluam
precipitanter adducet: q̄ subsequēntis morbi rabiem sa
nare nō poterit balsamū/ neq; mirtus. **M**axima etenim
morū semp est pacientia virtus **V**nde nouus catho
Sepe pari prestat qui supabilis extat
Nulla valet tantū virtus paciēcia q̄tum

De prudenti bonoꝝ cōseruatione.

eustodij illa bona

acq̄sita

Conserua potius q̄iam sunt parta labore

.i. q̄n̄ qd̄ labore acq̄ritur p̄ditur

ducens ad mortem

Cū labor in damno crescit mortalis egestas

Racionis industria prescripta cōsuetudine precipit
et obliernat/ a cui⁹ orbita non deuiat expientia naturalis/
q̄ in rebus humanis ea cōseruamus: que ampliori fuerint
exercitacionis labore quesita. **N**am si momentanea pro
digaligate peant: que venturis pfutura vsibus/ non sine
magnis vtriusq; hominis dispendijs seriose congesim⁹/
subsequetur mendicitatis opprobriū mentes nostras re
linquens flebiles atq; mestas **C**ū labor in damno est cres
cit mortalis egestas **V**nde nouus catho

Plus cōseruabis que cū labore parabis

Cum labor ip̄e perit paupras ledere querit

De liberalitate in dapib⁹ obseruanda

.i. liberalis in dapib⁹ et p̄uinijs

Dapilis interdū sis notis et caris amicis

h̄ncipe p̄structōz .i. diues sis

nemo sibi secūdus

Cū fueris felix: semp tibi proximus esto.

Atenta varietate tēporis et p̄sonaz qualitate preui
sa: nūc pfusiorib⁹ est vtendū sumptibus: nūc moderātius

restringendū. vt in omnibz recte circūspeditionis modera
cōne pensata: nō videaris supfluus vel avarus **Hec** at oīā
puidēs/caritatis p̄termissio ordiē: liberalitatis tue copias
nō sic effūdas in alios: vt post modū tarde penitēs videarī
egere/ p̄ p̄nā serotina. tandē recoles te p̄tūisse rōnis ordi
nē corde mesto **Cū** fueris felix sp̄t. p̄xim⁹ esto **P̄n** no. ca.
Interdū notis tribuas et suffice notis
Actibi semp̄ eris carus cū diues haberis

De diuersis hominū studijs

Terre ^{cupis} ^{culturas}
elluris si forte velis cognoscere cultus.
in geozicis ^{p̄ magis noscere studes cupis}
Virgilū legito: qui si mage nosse laboras
naturas illiber ^{describit eas}

Herbarū viues. macer tibi carmine dicit
cōtra alias puincias ^{cōtra carthaginenses}

Si romana cupis et punica noscere bella
poctā ^{dei belloz} ^{describit}

Lucanū queras qui martis prelia dicit
aliquā ^{placet ab aliqua} ^{studeudo}

Siquid amare libet vel amari disce legendo
^{.i. iouidiū de arcamādi .i. sco si .i. s. anm⁹ tibi fit}

Rasonem petito: sin autē cura tibi hic fit
^{.i. p̄ sapiāz q̄ est p̄ciosior cūct⁹ opibz et oēs thezauri nō valent illi cōpari}

Vt sapiens vinas. audi que dilcere possis.
^{.i. remotū} ^{tps eternū}

Per que le motū vicys deducitur enū.
^{p̄sens fis} ^{p̄ quā reges regūt et omnia disponunt}

Ergo ades et que sit sapientia disce legendo

Spiritus sancti gracia septiformis/hominib⁹ varia
sue liberalitatis dona distribuēs: ad multipliciter exerci
tationū studia nos inclinat **Al**liū quidē agricultura delcār.